

Heerlijkheid Mechelen, 1 januari 2030

Ik zet mijn virtuelerealiteitsbril af. Mijn werkdag als schrijver zit erop, schrijvers kennen geen feestdagen noch werkuren, de dictatuur van de pen bepaalt nog altijd het ritme - ook in 2030. Toch gaat die bril straks weer op, virtuele realiteit is nu eenmaal de belangrijkste publieke ruimte geworden waar een groot deel van ons leven zich afspeelt.

Cultuur is gelukkig nog altijd cultuur, ongeacht de manier waarop ze beleefd wordt. Het fysieke is kostbaarder en exclusiever dan ooit. Een real life concert of toneelstuk is vandaag zelfs voor cultuurfanatici uitzonderlijk, virtueel is er immers zoveel meer keuze omdat ruimte en tijd letterlijk wegvallen. Een papieren boek kopen is peperduur omwille van de klimaattaks en eco-ethische bezwaren. De overgang van het fysieke naar het virtuele zette omzeggens elke sector op zijn kop. De oude economie was vooral gebaseerd op materiële activa zoals gronden, machines, meubilair, gebouwen, vrachtwagens en dergelijke. De nieuwe op immateriële activa zoals data, algoritmes, licenties, patenten en kennis. En precies daarin was cultuur een voorloper. Het zat in haar natuur. Denk bijvoorbeeld aan muziek die enkel bestaat in de tijd en dus altijd al immaterieel was. De middeleeuwse troubadour uit onze contreien bracht muziek op een dorpsplein of speelde voor een kasteelheer. Hij werd betaald met een stuiver of een warme maaltijd en onderdak. Pas met de uitvinding van de grammofoon als geluidsdrager zorgde Thomas Edison er in 1877 voor dat muziek los kwam van de muzikant om uiteindelijk voluit immateriële activa te worden. Eenmaal de muziek opgenomen en via grammofoonplaten verdeeld, was het werk van de muzikant wereldwijd beschikbaar om te beluisteren, ongeacht plaats of tijdstip - in tegenstelling tot de troubadour. Via de tussenstappen van cd, dvd, mp3, over streaming tot virtuele realiteit: cultuur was het allereerste domein om de sprong te maken van atomen naar bits op grote schaal. Die overgang vereiste een nieuw verdienmodel. De tijd dat een muzikant een (per)centje kreeg bij elke lp of cd die over de toonbank schoof is een model uit de vorige eeuw. Net zoals het ter ziele gegane SABAM dat het nobele streven had om artiesten de billijke vergoeding te geven die hen toekwam, wat in de praktijk onwerkbaar bleek. Eenvoudigweg omdat in een analoge maatschappij het minutieus meten van consumptie van immateriële activa onmogelijk is. Iets wat Spotify en Netflix in digitale tijden tot op de komma nauwkeurig wel kunnen doen.

De maatschappij is grondig veranderd, met dank vooral aan de digitale technologie. Meer bepaald kunstmatige intelligentie (waardoor algoritmes onze smaak en voorkeur beter kennen dan wijzelf), Internet of Things (alle fysieke objecten zijn geconnecteerd), virtuele en verrijkte realiteit (waardoor onze ervaringen zich alsmaar meer virtueel afspelen) en ten slotte blockchain (waarmee we ontegensprekelijk kunnen vastleggen wie wat verbruikt, gebruikt, bezit of recht heeft). Technologie is niets anders dan toegepaste wetenschap. En wetenschap is zelf ook cultuur en onlosmakelijk vervlochten met onze maatschappij. Hierin schuilt een culturele omwenteling.

Het gevolg ervan is dat we cultuur massaal en op wereldschaal kunnen creëren en consumeren. De volle 8 miljard mensen die onze aarde bevolken en de enkele honderdduizenden die in de ruimte verblijven, kunnen virtueel bereikt worden aan een kost die quasi nul is. Ik hoef niet meer naar Hong Kong te reizen om die ene tentoonstelling te zien, ik ervaar ze virtueel alsof ik er in persoon bij ben, met een levensechte simulatie van bijna alle zintuigen, enkel geur en smaak staan nog in de kinderschoenen.

Eén enkele globale ruimte waar de mensheid toegang heeft tot alle beschikbare cultuur... Dat zorgt ervoor dat wat populair is nog meer geïnteresseerden trekt, maar tegelijk opent het ook deuren voor niches, de zogenaamde long tail. Kantklossen bijvoorbeeld was nog nooit zo populair met een enorme groep beoefenaars -actief op hun geconnecteerd kantkloskussen met digitale patronen- vanuit alle uithoeken van de wereld, tot op de maan toe.

Onnodig te zeggen dat ons fijnmazig lokaal gerichte culturele netwerk uit pre-coronatijden op zijn kop is gezet. Net zoals elke waardeketen bestaat het cultuurecosysteem uit verschillende belanghebbenden: wie creëert er waarde, wie distribueert er waarde en vooral wie capteert de waarde? Elke organisatie moet die drie componenten beheersen om duurzaam te blijven. Cultuur, net zoals ondernemerschap, is een te breed begrip om in één enkel verdienmodel te steken. Waar de overheid in het verleden vooral de waardecreatie financieel ondersteunde -zoals artiesten, groepen en cultuurhuizen- ligt de focus vandaag op het financieren van de waardedistributie. Zo krijgen cultuurgoederen in een geconnecteerde wereld een maximaal bereik. Iedereen die aan waardecreatie wil doen moet al ondernemend zelf op zoek gaan naar de middelen. Dat is in een virtuele wereld waar geïnteresseerden -burgers en bedrijven- laagdrempelig te bereiken zijn, een stuk gemakkelijker. Bovendien is het betalingsgemak zo groot, letterlijk een vingerknip, waardoor ook microbetalingen op grote schaal voor inkomsten kunnen zorgen. Blijft over: de waardecaptering. Elke cultuurspeler heeft vandaag toegang tot en data over zijn doelpubliek. Het valoriseren van de eigen community is eenvoudiger dan ooit, ze is globaal, toegankelijk en de mogelijkheden ze te betrekken zijn legio.

Hoe beslist de overheid welke cultuurgoederen of projecten te steunen? Die hefboom is terug in handen van de maatschappij. In de nieuwe wereld is dat via proxy-voting, beter bekend als *vloeibare democratie*. Burgers hebben een cultuurstem die ze op elk moment kunnen geven aan iemand die een visie heeft over cultuur. Ben je fan van een bepaalde curator, kunstpaus of gewoon een cultuurliefhebber met een uitgesproken mening? Dan geef je die persoon jouw (cultuur)stem en spreekt hij of zij van dan af ook in jouw naam met de betrokken instanties. Op die manier hebben alle burgers niet alleen een cultuurstem maar ook een economiestem, onderwijstestem, gezondheidstestem, mobiliteitsstem ... die ze kunnen delegeren aan wie ze maar willen. Burgers kunnen op elk moment hun stem veranderen, ze hoeven niet meer op verkiezingen te wachten. De overheid kan onderhandelen over het beheer en toekennen van middelen met de culturele vertegenwoordigers van de maatschappij en doet dat niet langer met zelfverklaarde experts die in jury's of achterkamers zaakjes bedisselen. Dit klinkt misschien als populisme waarbij bepaalde niches het gevaar lopen om het onderspit te delven, maar omdat we niet kiezen voor projecten of initiatieven maar voor experts met een visie over het brede thema, werkt het in de praktijk prima. Wijlen Jan Hoet zou trots zijn over hoe dicht cultuur in 2030 bij het volk staat. Met dank aan blockchain die stemfraude onmogelijk maakt. In deze context is volksverheffing geen vies woord en bloeien erfgoed, poëzie, podiumkunsten, opera en kleinkunst zoals nooit tevoren. Migranten en vluchtelingen worden in de eerste plaats gewaardeerd als cultuurdrager, ze

helpen om onze kleine regio een plaats te geven en een brug te vormen naar de omvangrijke Chinese, Indische, Angelsaksische, Spaanse en Nigeriaanse cultuur.

Het wereldwijd promoten van onze cultuur is na onderwijs het grootste departement van de Vlaamse overheid. Beide garanderen een grotere voetafdruk niet alleen voor culturele organisaties en instituten, maar voor elke creatieveling en cultuurproducent. Men kijkt meewarig terug naar de tijd toen een verdieping in New York City, een Vlaams Huis in Nederland en een schrijverskamer in Berlijn de magere internationaliseringsstrategie voor cultuur was. Het Departement Cultuur telt meer vestigingen in de wereld dan Flanders Investment & Trade en virtueel is het zowat overal aanwezig.

De artistieke en culturele bedrijvigheid is groter dan ooit. Met dank aan een globaal publiek, meer vrije tijd van de burgers dankzij gezonde vergrijzing, digitalisatie en automatisatie. Maar vooral omdat het belang van cultuur is doorgesijpeld in alle lagen van de bevolking. Toegegeven, niet iedereen vindt *gaming* getuigen van cultuur maar weet dat de Griekse filosoof Plato al waarschuwde dat de uitvinding van het schrift zou leiden tot vergeetachtigheid. En Marx wist al dat de bovenbouw van een maatschappij bestaat uit culturele componenten zoals religie, kunst, wetenschap en filosofie.

Om te eindigen, beste lezer, nog dit: de toekomst hangt van vele zaken af maar vooral van jou. Het is nooit te laat om cultuur te omarmen om nooit meer los te laten, in een toekomst die al begonnen is.

Hartelijk,

Omar Mohout

Omar Mohout

Omar Mohout, Entrepreneurial Fellow bij Sirris en een voormalige technologieondernemer, is een veel gepubliceerd technologieauteur, C-niveau adviseur van groeibedrijven en Professor Ondernemerschap bij Antwerp Management School en Solvay Business School. Hij is auteur van 'Lean Pricing', 'Het Belgische Startup Landschap', 'Crowdfunding in België', 'Corporate Venturing', 'Leaving a legacy' en de populaire 'Startup Master Class' serie. Mohout is een veelgevraagd keynote spreker en panellid op het vlak van technologie, innovatie en ondernemerschap.

